

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ
ПОЛІТИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

Віник Алла Валеріївна

Миколаїв – 2020

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. Інститут державного управління.

Керівник: кандидат педагогічних наук
Доцент кафедри соціальної роботи, управління та педагогіки
Костєва Тетяна Богданівна

Рецензент: кандидат політичних наук
Старший викладач
Іовчева Аліна Михайлівна

Захист відбудеться 27 лютого 2020 року на кафедрі публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Інститут державного управління

З роботою можна ознайомитись у бібліотеці чорноморського національного університету імені Петра Могили. Інституту державного управління за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Можливості успішного економічного розвитку завжди визначались вихованням, освітою, відповідними вимогам часу, соціалізацією молодого покоління, здатного не лише адаптуватися до умов, які змінюються, а і бути готовим підтримати і розвивати позитивні начала в економічному, політичному, соціальному житті суспільства. Суспільство в особі держави визначає через молодіжну політику статус, місце і роль підростаючого покоління у світі, що змінюється, а разом з тим – майбутнє людського потенціалу.

Дослідження механізмів реалізації молодіжної політики в Україні є актуальним напрямком наукових пошуків, що зумовлено демократизацією суспільства, пріоритетністю прав людини для держави, реформуванням соціальної і політичної сфер, процесами глобалізації та європейської інтеграції. Погіршення становища молоді, ускладнення процесів її соціалізації вимагають вдосконалення політики держави щодо молодого покоління.

Своєрідність процесу формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні полягає в тому, що і владним інститутам, і інститутам громадянського суспільства необхідно враховувати особливості вітчизняних традицій у роботі з молоддю, які склалися історично, сучасні потреби молодих громадян, суспільства, держави з урахуванням курсу України на європейську інтеграцію. Актуалізує пропонуване дослідження і той факт, що науково обґрунтована державна молодіжна політика в Україні тільки починає формуватися. Постановці та вирішенню даної проблеми сприяє системне дослідження європейського досвіду реалізації молодіжної політики.

Суспільна значимість проблеми, що розглядається, дає можливість узагальнити досвід, поглибити теоретичні уявлення, дати практичні рекомендації щодо вдосконалення національної моделі державної молодіжної політики та механізму її реалізації.

Реалізація державної молодіжної політики ґрунтується на значній кількості нормативно-правових актів та аналітичних документів. У спеціальних наукових дослідженнях розглядалася проблема соціалізації особистості й окремих соціально-демографічних груп, сутність свідомості їх вчинків, її активність у різних сферах життєдіяльності; проблеми взаємин окремої особистості, молоді і суспільства тощо.

Проблемам реалізації державної молодіжної політики, її соціальному, правовому, управлінському аспекту, присвячена значна кількість наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. Зокрема, становлення системи правового захисту молоді та молодіжної політики взагалі базуються на дослідженнях українських учених М. Перепелиці, М. Головенька, М. Головатого, Є. Бородіна. Відомі вчені та сучасні науковці С. Толстоухова, К. Плоский, В. Барабаш, Н. Черниш, О. Кулик, О. Мошнягул досліджують сучасні соціальні та правові аспекти реалізації молодіжної політики в Україні та за кордоном. Захищені дисертації, в яких досліджуються окремі питання аспекти формування і реалізації державної молодіжної політики, соціалізації молоді (Л. Кривачук, А. Мінаєв, Ю. Поліщук, М. Дідух, В. Шульга, Ю. Криворученко, Ю. Щотова, Н. Юрій, та ін.). Ці дослідження є значним внеском у теорію, методологію та практику реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Становлення та формування молодіжної політики базується на дослідженнях українських учених М. Перепелиці, М. Головенька, М. Головатого, Є. Бородіна. Науковці С. Толстоухова, К. Плоский, В. Барабаш, Н. Черниш, О. Кулик, Л. Кривачук, А. Мінаєв, Ю. Поліщук, М. Дідух, В. Шульга, Ю. Криворученко, Ю. Щотова, Н. Юрій, та ін. досліджують сучасні аспекти реалізації молодіжної політики в Україні та за кордоном. Молодіжну політику як складову європейської соціальної політики в умовах глобалізації досліджували А. Турен, Ю. Платинський, В. Рукавишников, Л. Халман, П. Естер, В. Мошняга, М. Каргалова, М. Минева, О. Холстова, Н. Лукша та 158 ін. Вивченням теорії та практики молодіжної

політики у країнах Європи займались західноєвропейські дослідники Р. Томсон, Д. Рош, С. Такер, Р. Флінн, А. Счізеротто, Г. Гаспероні, Д. Галлі, С. Паугам, К. Мантгейм, П. Кваккестейн, К. Лазос, П. Лаурітцен, Ф. Мюллер, М. Харрісон, К. Хартман-Фріч. Молодіжну політику в незалежній Україні було започатковано «Декларацією про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992 р.) та Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993 р.).

Незважаючи на значний науковий доробок, поглибленого дослідження потребують питання реалізації молодіжної політики в контексті європейського вибору України. Основна суперечність, з якою пов'язана проблема дослідження, полягає у тому, що сьогодення вимагає нових підходів до реалізації державної молодіжної політики, соціальної підтримки молоді, але науково обґрунтовані концепції та підходи для вирішення цих завдань є недостатніми. Тому вирішенню зазначених проблемних питань і присвячено дане дослідження.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні шляхів розвитку державної молодіжної політики в контексті європейського вибору України та визначенні на цій основі сукупності механізмів її реалізації.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретико-методологічні підходи до аналізу феномену державної молодіжної політики та механізмів її реалізації;
2. Уточнити законодавчі засади передумови розвитку молоді в Україні
3. Проаналізувати вітчизняний досвід з питань реалізації державної молодіжної політики в Україні та європейських країнах і виявити здобутки й упущення в роботі з молоддю на сучасному етапі;
4. Визначити рекомендації щодо адаптації позитивного зарубіжного досвіду механізму реалізації молодіжної політики в умовах європейського вибору.

Об'єкт дослідження: є державна молодіжна політика в контексті європейського вибору України.

Предмет дослідження: шляхи реалізації державної молодіжної політики в контексті європейського вибору України.

Основні методи дослідження ґрунтуються на принципах дослідження, традиційних для вітчизняної науки з державного управління: порівняння та узагальнення, системності та структурності тощо. Зокрема, *порівняльний метод* використано для зіставлення сучасних міжнародних документів стосовно молоді з Конституцією та законами України. Використання *структурно-функціонального методу* дозволило проаналізувати структуру та функції державного управління в сфері молодіжної політики в Україні та в країнах ЄС. За допомогою *системного підходу* охарактеризовано особливості функціонування органів державного управління, включених у більш широкий комплекс зв'язків як підсистем у межах системи державного управління у сфері молодіжної політики та особливості механізмів реалізації молодіжної політики в умовах європейського вибору України. *Статистичні методи* дослідження використовувалися для вивчення соціального портрету молоді. *Метод моделювання* використовувався для удосконалення шляхів розвитку державної молодіжної політики та механізму її реалізації. *Емпіричною базою дослідження стали:* узагальнення практики застосування законодавства з питань формування державної молодіжної політики, дані соціологічних досліджень, соціальна статистика.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: *удосконалено* практичні рекомендації розвитку молоді в контексті молодіжної політики України; *поглиблено* наукові уявлення про ідеологічні і правові засади молодіжної політики як елемента соціальної політики країн Європи, організаційно-правове забезпечення реалізації молодіжної політики структурами ЄС, Ради Європи, ООН; *набули подальшого розвитку* розкриття особливостей соціального портрету сучасної молоді шляхом доповнення його інноваційними підходами; аналіз міжнародного досвіду роботи з молоддю та можливості його використання в Україні.

Практичне значення дослідження. Аналіз вітчизняного досвіду з питань реалізації державної молодіжної політики в Україні та європейських країнах, виявлені здобутки й упущення в роботі з молоддю допоможуть якісно оцінити подальші кроки у перспективі розвитку молодіжної політики. Визначені рекомендації щодо адаптації позитивного зарубіжного досвіду механізму реалізації молодіжної політики в умовах європейського вибору модуть бути використані у національних програмах розвитку державної молодіжної політики.

Апробація дослідження та наукові публікації:

1. Віник А.В. Міжнародний досвід практичної діяльності державної підтримки молодих громадян країн Європи // Студентські наукові студії : Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019 (подано до друку)

2. Віник А. В. Механізми реалізації молодіжної політики з урахуванням європейського досвіду // Науково-практична конференція «Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС?», 2 грудня 2019 року. – Миколаїв.

3. Віник А. В. Стан реалізації молоді в умовах сучасної молодіжної політики України // «МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» - XXII Всеукраїнська науково-практична конференція, Миколаїв, 11–16 листопада 2019 року

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів та підрозділів до них, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел. Загальна кількість сторінок становить 148 , з них основного тексту 141. Список використаних джерел становить 50 найменувань

Основний зміст роботи

Вступна частина. У вступі подано загальну характеристику досліджуваної теми, обґрунтовано актуальність та значимість результатів дипломної роботи, сформульовано мету, завдання досліджень, відзначено наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів, подано інформацію про структуру та обсяг роботи, а також висвітлено апробацію досліджуваної теми.

У **першому розділі** проаналізовано молодіжна політика як основа розвитку молодого покоління, яка має забезпечити сталість та інноваційність можливостей для сучасної молодої людини, забезпечити справжньої рівності прав, обов'язків і соціальної перспективи молоді поряд з іншими соціальними групами, створити належні необхідні стартові можливості для влаштування власного життя, адаптації в ньому, саморозвитку і самореалізації. Адже молодь це основа розвитку держави, особлива соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, соціально-психологічні, теоретико-пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей.

На центральному рівні в Україні існує два органи виконавчої влади, відповідальні за питання молоді. Функції одного з них полягають у формуванні молодіжної політики та носять політичний характер, інший орган влади відповідає за реалізацію молодіжної політики. На «політичному рівні» основним суб'єктом виступає Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Це міністерство входить до системи органів виконавчої влади і є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти і науки, інновацій та інформатизації, інтелектуальної власності, молоді, фізичної культури та спорту, на що виділяється державне фінансування.

Місцеві органи влади є надзвичайно важливими суб'єктами у реалізації молодіжної політики в усіх областях України та в Автономній Республіці

Крим. На обласному рівні за молодіжну політику відповідають, як правило, великі управління, що включають питання «молоді» до свого загального портфоліо, як, наприклад, управління з питань сім'ї, молоді та спорту чи головні управління у справах сім'ї та молоді. Робота в галузі молодіжної політики на обласному рівні переважним чином ґрунтується на обласних цільових програмах для молоді, створених на основі національних пріоритетів. Для підготовки законодавчих актів органи державної влади можуть залучати до роботи молодіжні громадські організації, зокрема, щодо консультацій з питань розробки документів та перегляду законодавства. На сьогодні критичною є необхідність подальшого аналізу реалізації молодіжної політики на місцевому рівні, адже розвиток молоді у сільських районах країни, заохочення та підтримка її ініціатив є значно меншою порівняно з міськими умовами.

Ключовим інструментом участі молодих людей та мають потенціал, щоб відігравати ключову роль у реалізації молодіжної політики, починаючи від консультування щодо конструктивного розвитку до надання адресних соціальних послуг як партнерів є молодіжні організації. Для України є очевидною проблема розвитку сектора молодіжних громадських організацій та забезпечення їх присутності у сфері формування та реалізації молодіжної політики.

Внесення змін до молодіжних законів поступово перетворювало зазначені нормативноправові акти у такі, що вже втратили свою логіку та завершеність. Першим прикладом цього може бути Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації», який відповідно до рішення Конституційного Суду України позбувся ключових положень, під які він приймався. Україна належить до числа країн, в яких доволі довгий час існує розгалужене молодіжне законодавство. До числа нових потреб молодіжної політики можна віднести, зокрема, врегулювання питання про молодіжні центри як осередок роботи з молоддю, мережа яких поступово розширюється, а законодавчих підстав для цього процесу недостатньо.

У другому розділі магістерської роботи охарактеризовано особливість молодіжної політики зарубіжних країн, а саме є її реалізація у трьох сферах: соціально-економічній, культурно-естетичній та молодіжного руху. У кожній з них можна виділити найважливіші проблеми, що розв'язуються шляхом реалізації молодіжних програм, проведення окремих заходів, акцій тощо. У соціально-економічній сфері це: аналіз і практичне розв'язання проблем освіти, професійного навчання молоді, її працевлаштування, адаптації на виробництві. Істотний акцент при цьому робиться на соціальному захисті, адаптації молоді віком до 18 років. У молодіжному русі політика спрямована на його стимулювання, підтримання молодіжних організацій, розвиток молодіжного співробітництва. Уряди зарубіжних країн певною мірою будують свою політику щодо молоді як патерналістську, щоб згодом отримати від неї реальну віддачу в економіці, політиці, соціальній, духовній та інших сферах.

У багатьох зарубіжних країнах молодіжна політика реалізується завдяки державним та регіональним молодіжним програмам, які притаманні відповідним моделям молодіжної політики, кожна з яких має свої особливості та пріоритети у забезпечення сталих стандартів розвитку молодого покоління сучасності.

В умовах трансформації суспільних відносин на державному та міждержавному рівні відбулось закономірне розширення традиційних каналів соціалізації молоді. Інтеграційні освітні програми ЄС спрямовані на «обмін» студентами, викладачами та молодими вченими, вдосконалення їх мовної практики і кваліфікації, формування єдиного інформаційного простору, з яких найбільш відомими серед них є такі як: програма «Еразмус+», яка об'єднує сім попередніх програм ЄС в сфері освіти, підготовки та роботи з молоддю; програма «Дії Марії Склодовської Кюрі» , яка сприяє забезпеченню міжнародному обміну кадрів, зайнятих у сфері досліджень та інновацій, а також руху дослідників до країн-членів ЄС і асоційованих країн програми «Горизонт-2020»; програми і проекти,

спрямовані на виховання солідарності між народами і толерантності, боротьбу з ксенофобією, залучення молодих людей діалогу культур і конфесій, адаптацію мігрантів тощо. В Європі такі програми реалізуються, як правило, неурядовими організаціями за участю та підтримкою державних структур і залучають до участі молодих людей з числа представників корінних груп та мігрантів, а також викладачів і експертів, видатних громадських та політичних діячів.

На території європейського континенту накопичено досвід діяльності таких молодіжних організацій, як Європейський молодіжний парламент (ЄМП), Спілка асоціацій молодіжних таборів Європейського союзу, Демократична молодіжна співдружність Європи, Європейська асоціація студентів юридичних факультетів (ELSA), Європейський студентський союз, Форум європейських студентів тощо.

Модернізація концептуальних засад молодіжної політики в країнах Європи сьогодні відбувається шляхом зміни її логіки і спрямованості - з проблемно орієнтованої в бік орієнтованої на можливості. Цей поворот передбачає сприяння інтеграції всіх без виключення груп молоді у суспільство, посилення голосу молоді при прийнятті всіх пов'язаних з нею рішень та подальшим розвитком культури молодіжної участі через формальну і неформальну освіту та розповсюдження конструктивних прикладів.

Одним із найбільш пріоритетних напрямків молодіжної політики в країнах Європи є освіта. Сьогодні європейські уряди, регіональна та місцева влада приділяють значну увагу розвитку молодіжного підприємництва. Інша сфера, яка привертає увагу європейських експертів у зв'язку з аналізом особливостей та результатів впровадження молодіжної політики в країнах Європи - це дозвілля, молодіжні асоціації, участь у житті суспільства, молодіжна культура. Практично в усіх європейських країнах більшість молодих громадян має досвід участі в молодіжних асоціаціях різного характеру (це переважно спортивні секції, артистичні й музичні гуртки і т.п.).

Також важливим завданням молодіжної політики постає забезпечення рівних можливостей для представників усіх етнічних груп.

Третій розділ магістерської роботи містить положення про можливість розвитку молодіжної політики. Сьогодні потрібна не лише державна підтримка молоді, але і пропаганда активної участі молодих людей в житті суспільства; проведення широкомасштабного діалогу з молодими людьми. Для успішної реалізації молодіжної політики потрібний прямий контакт з молоддю і участь молодих людей у громадському житті; зміцнення співпраці з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, приватними підприємцями, асоціаціями і соціальними групами.

Одній з найбільш значущих складових молодіжної політики є освіта і навчання впродовж усього життя. У більшості європейських країн велика увага приділяється питанням професійної перекваліфікації і стосункам між формальним і неформальним навчанням, між освітою, тренінгом і пропозиціями на ринку праці. Освіта є важливим засобом виховання активної громадянської позиції і участі в житті суспільства. Таким чином, провідні європейські держави разом з ООН найважливішими завданнями у формуванні і реалізації молодіжної політики вбачають в об'єднанні і ефективній координації діяльності усіх структур суспільства, в тій або іншій формі пов'язаних з молодіжними проблемами. Державні органи і працівники, що відповідають за здійснення молодіжної політики, повинні шляхом безпосередніх зустрічей з молодими людьми і молодіжними організаціями вести діалог, який дозволить державі знати і побачити потреби молоді очима самих молодих людей.

Стратегія розвитку державної молодіжної політики має включати та спрямовуватись на широкомасштабну діяльність серед молодого покоління: в Україні має реалізуватись середовище, в якому права кожної молодої людини будуть дотримані, у всіх молодих людей буде можливість у повній мірі розкрити свій потенціал у професійній та особистій сфері. Для створення

цього середовища необхідно враховувати, що життя молодих людей визначається політикою у різноманітних сферах та на різних рівнях її реалізації. Лише шляхом включення молоді як пріоритету серед різних сфер політики, можна забезпечити врахування конкретних потреб молодих людей у політиці держави чи програмах, що стосуються молоді; для підвищення громадської активності молоді на місцевому та регіональному рівнях слід запровадити бюджет участі для реалізації ініціатив для молоді, взяти участь в якому можуть представники молодіжних організацій та організацій, що працюють з молоддю; для розуміння молодими людьми власних можливостей повинна проводитись просвітницька робота: викладання громадянської освіти у навчальних закладах, інформаційні кампанії щодо висвітлення інструментів взаємодії молоді з владою на національному, регіональному та місцевому рівнях.

А також: для залучення молоді до політичних і державотворчих процесів Національна молодіжна рада України пропонує запровадження політичної освіти на основі цінностей свободи й плюралізму; законодавство повинно включати визначення молодіжних політичних організацій, базу їх фінансування (що може забезпечуватись з Фонду для фінансування політичних партій або молодіжних громадських організацій). Політичні молодіжні організації також мають бути визнаними крилами політичних партій, та реєструватись відповідним чином та/або як окремі громадські організації; держава повинна сприяти створенню безпечного середовища для молодих людей та забезпечити наявність фізичного простору, в якому молоді люди можуть жити, вчитися і працювати, почувавши себе у безпеці; органи державної влади повинні сприяти зміцненню потенціалу молодіжних організацій, які займаються питаннями миру, безпеки, гуманітарною діяльністю і екологічними проблемами, а також зміцнювати потенціал інституцій, що взаємодіють з молоддю у цих питаннях та розвивають міжособистісні контакти; важливим питанням формування екологічної безпеки та здорового навколишнього середовища є запровадження

європейських директив молоді; для вирішення гендерних проблем держава повинна розробити й удосконалити стратегії, направлені на дотримання законів, що гарантують гендерну рівність; влада у партнерстві з молодіжними громадськими організаціями повинна заохочувати міжкультурний та міжрелігійний діалог, що спрямований на підвищення рівня толерантності, запобігання конфліктів, створювати і розширювати можливості для контролю пропаганди в протигагу ідеям насильства, екстремізму і радикалізації, що останнім часом мають широку підтримку серед молодих українців; забезпечення усіх молодих людей в Україні доступним медичним обслуговуванням, що у повній мірі враховує потреби молоді; молодіжна мобільність як можливість для молодих людей переміщатись в рамках своєї країни або за її межами для досягнення цілей особистого розвитку.

ВИСНОВКИ

1. Молодіжна політика є основою розвитку молодого покоління, яка має забезпечити сталість та інноваційність можливостей для сучасної молоді людини, забезпечити справжньої рівності прав, обов'язків і соціальної перспективи молоді поряд з іншими соціальними групами, створити належні необхідні стартові можливості для влаштування власного життя, адаптації в ньому, саморозвитку і самореалізації. Адже молодь це основа розвитку держави, особлива соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, соціально-психологічні, теоретико-пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей.

На центральному рівні в Україні існує два органи виконавчої влади, відповідальні за питання молоді. Функції одного з них полягають у формуванні молодіжної політики та носять політичний характер, інший орган влади відповідає за реалізацію молодіжної політики. На «політичному рівні» основним суб'єктом виступає Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Це міністерство входить до системи органів виконавчої влади і є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти і науки, інновацій та інформатизації, інтелектуальної власності, молоді, фізичної культури та спорту, на що виділяється державне фінансування.

2. Ключовим інструментом участі молодих людей та мають потенціал, щоб відігравати ключову роль у реалізації молодіжної політики, починаючи від консультування щодо конструктивного розвитку до надання адресних соціальних послуг як партнерів є молодіжні організації. Для України є очевидною проблема розвитку сектора молодіжних громадських організацій та забезпечення їх присутності у сфері формування та реалізації молодіжної політики.

Внесення змін до молодіжних законів поступово перетворювало зазначені нормативноправові акти у такі, що вже втратили свою логіку та завершеність. Першим прикладом цього може бути Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації», який відповідно до рішення Конституційного Суду України позбувся ключових положень, під які він приймався. Україна належить до числа країн, в яких доволі довгий час існує розгалужене молодіжне законодавство. До числа нових потреб молодіжної політики можна віднести, зокрема, врегулювання питання про молодіжні центри як осередок роботи з молоддю, мережа яких поступово розширюється, а законодавчих підстав для цього процесу недостатньо.

У зарубіжних країнах накопичено великий, відмінний від українського, досвід формування і реалізації молодіжної політики. Характерною особливістю молодіжної політики зарубіжних країн є її реалізація у трьох сферах: соціально-економічній, культурно-естетичній та молодіжного руху. У кожній з них можна виділити найважливіші проблеми, що розв'язуються шляхом реалізації молодіжних програм, проведення окремих заходів, акцій тощо. У соціально-економічній сфері це: аналіз і практичне розв'язання проблем освіти, професійного навчання молоді, її працевлаштування, адаптації на виробництві. Істотний акцент при цьому робиться на соціальному захисті, адаптації молоді віком до 18 років. У молодіжному русі політика спрямована на його стимулювання, підтримання молодіжних організацій, розвиток молодіжного співробітництва. Уряди зарубіжних країн певною мірою будують свою політику щодо молоді як патерналістську, щоб згодом отримати від неї реальну віддачу в економіці, політиці, соціальній, духовній та інших сферах.

У багатьох зарубіжних країнах молодіжна політика реалізується завдяки державним та регіональним молодіжним програмам, які притаманні відповідним моделям молодіжної політики, кожна з яких має свої особливості та пріоритети у забезпечення сталих стандартів розвитку молодого покоління сучасності.

3. В умовах трансформації суспільних відносин на державному та міждержавному рівні відбулось закономірне розширення традиційних каналів соціалізації молоді. Інтеграційні освітні програми ЄС спрямовані на «обмін» студентами, викладачами та молодими вченими, вдосконалення їх мовної практики і кваліфікації, формування єдиного інформаційного простору, з яких найбільш відомими серед них є такі як: програма «Еразмус+», яка об'єднує сім попередніх програм ЄС в сфері освіти, підготовки та роботи з молоддю; програма «Дії Марії Склодовської Кюрі» , яка сприяє забезпеченню міжнародному обміну кадрів, зайнятих у сфері досліджень та інновацій, а також руху дослідників до країн-членів ЄС і асоційованих країн програми «Горизонт-2020»; програми і проекти, спрямовані на виховання солідарності між народами і толерантності, боротьбу з ксенофобією, залучення молодих людей діалогу культур і конфесій, адаптацію мігрантів тощо. В Європі такі програми реалізуються, як правило, неурядовими організаціями за участю та підтримкою державних структур і залучають до участі молодих людей з числа представників корінних груп та мігрантів, а також викладачів і експертів, видатних громадських та політичних діячів.

На території європейського континенту накопичено досвід діяльності таких молодіжних організацій, як Європейський молодіжний парламент (ЄМП), Спілка асоціацій молодіжних таборів Європейського союзу, Демократична молодіжна співдружність Європи, Європейська асоціація студентів юридичних факультетів (ELSA), Європейський студентський союз, Форум європейських студентів тощо.

Модернізація концептуальних засад молодіжної політики в країнах Європи сьогодні відбувається шляхом зміни її логіки і спрямованості - з проблемно орієнтованої в бік орієнтованої на можливості. Цей поворот передбачає сприяння інтеграції всіх без виключення груп молоді у суспільство, посилення голосу молоді при прийнятті всіх пов'язаних з нею рішень та подальшим розвитком культури молодіжної участі через

формальну і неформальну освіту та розповсюдження конструктивних прикладів.

Одним із найбільш пріоритетних напрямків молодіжної політики в країнах Європи є освіта. Сьогодні європейські уряди, регіональна та місцева влада приділяють значну увагу розвитку молодіжного підприємництва. Інша сфера, яка привертає увагу європейських експертів у зв'язку з аналізом особливостей та результатів впровадження молодіжної політики в країнах Європи - це дозвілля, молодіжні асоціації, участь у житті суспільства, молодіжна культура. Практично в усіх європейських країнах більшість молодих громадян має досвід участі в молодіжних асоціаціях різного характеру (це переважно спортивні секції, артистичні й музичні гуртки і т.п.). Також важливим завданням молодіжної політики постає забезпечення рівних можливостей для представників усіх етнічних груп.

Сьогодні потрібна не лише державна підтримка молоді, але і пропаганда активної участі молодих людей в житті суспільства; проведення широкомасштабного діалогу з молодими людьми. Для успішної реалізації молодіжної політики потрібний прямий контакт з молоддю і участь молодих людей у громадському житті; зміцнення співпраці з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, приватними підприємцями, асоціаціями і соціальними групами.

4. Стратегія розвитку державної молодіжної політики має включати та спрямовуватись на широкомасштабну діяльність серед молодого покоління: в Україні має реалізуватись середовище, в якому права кожної молодої людини будуть дотримані, у всіх молодих людей буде можливість у повній мірі розкрити свій потенціал у професійній та особистій сфері. Для створення цього середовища необхідно враховувати, що життя молодих людей визначається політикою у різноманітних сферах та на різних рівнях її реалізації. Лише шляхом включення молоді як пріоритету серед різних сфер політики, можна забезпечити врахування конкретних потреб молодих людей у політиці держави чи програмах, що стосуються молоді; для підвищення

громадської активності молоді на місцевому та регіональному рівнях слід запровадити бюджет участі для реалізації ініціатив для молоді, взяти участь в якому можуть представники молодіжних організацій та організацій, що працюють з молоддю; для розуміння молодими людьми власних можливостей повинна проводитись просвітницька робота: викладання громадянської освіти у навчальних закладах, інформаційні кампанії щодо висвітлення інструментів взаємодії молоді з владою на національному, регіональному та місцевому рівнях.

А також: для залучення молоді до політичних і державотворчих процесів Національна молодіжна рада України пропонує запровадження політичної освіти на основі цінностей свободи й плюралізму; законодавство повинно включати визначення молодіжних політичних організацій, базу їх фінансування (що може забезпечуватись з Фонду для фінансування політичних партій або молодіжних громадських організацій). Політичні молодіжні організації також мають бути визнаними крилами політичних партій, та реєструватись відповідним чином та/або як окремі громадські організації; держава повинна сприяти створенню безпечного середовища для молодих людей та забезпечити наявність фізичного простору, в якому молоді люди можуть жити, вчитися і працювати, почувачи себе у безпеці; органи державної влади повинні сприяти зміцненню потенціалу молодіжних організацій, які займаються питаннями миру, безпеки, гуманітарною діяльністю і екологічними проблемами, а також зміцнювати потенціал інституцій, що взаємодіють з молоддю у цих питаннях та розвивають міжособистісні контакти; важливим питанням формування екологічної безпеки та здорового навколишнього середовища є запровадження європейських директив молоді; для вирішення гендерних проблем держава повинна розробити й удосконалити стратегії, направлені на дотримання законів, що гарантують гендерну рівність; влада у партнерстві з молодіжними громадськими організаціями повинна заохочувати міжкультурний та міжрелігійний діалог, що спрямований на підвищення

рівня толерантності, запобігання конфліктів, створювати і розширювати можливості для контролю пропаганди в протигагу ідеям насильства, екстремізму і радикалізації, що останнім часом мають широку підтримку серед молодих українців; забезпечення усіх молодих людей в Україні доступним медичним обслуговуванням, що у повній мірі враховує потреби молоді; молодіжна мобільність як можливість для молодих людей переміщатись в рамках своєї країни або за її межами для досягнення цілей особистого розвитку.

АНОТАЦІЯ

Віник А. В. Європейський досвід розвитку державної молодіжної політики для України.

Дипломна робота на здобуття академічного ступеня магістра за спеціальністю - напряму підготовки: 28 Публічне управління та адміністрування, спеціальності: 281 Публічне управління та адміністрування. – Чорноморський Національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2020.

Наукове дослідження присвячене важливій сучасній задачі, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні можливостей державної молодіжної політики через використання успішного прикладу європейського досвіду. У роботі ґрунтовно досліджено теоретико-методологічні підходи до аналізу феномену державної молодіжної політики та механізмів її реалізації, проаналізовано вітчизняний досвід з питань реалізації державної молодіжної політики в Україні та європейських країнах і виявлено здобутки й упущення в роботі з молоддю на сучасному етапі, які потребують вагомого впливу на подолання. Також студенткою визначено рекомендації щодо адаптації позитивного зарубіжного досвіду механізму реалізації молодіжної політики в умовах європейського вибору.

Ключові слова: активне включення громадян, державна стратегія, молодь, молодіжна політика, самомотивація.

Научное исследование посвящено важной современной задаче, которая заключается в теоретическом обосновании возможностей государственной молодежной политики через использование успешного примера европейского опыта. В работе основательно исследованы теоретико-методологические подходы к анализу феномена государственной молодежной политики и механизмов ее реализации, проанализированы отечественный опыт по вопросам реализации государственной молодежной политики в Украине и европейских странах и выявлено достижения и

упущения в работе с молодежью на современном этапе, требующих весомого влияния на преодоление. Также студенткой определены рекомендации по адаптации позитивного зарубежного опыта механизма реализации молодежной политики в условиях европейского выбора.

Ключевые слова: активное включение граждан, государственная стратегия, молодежь, молодежная политика, самомотивация.

The scientific study is devoted to an important modern task, which consists in the theoretical justification of the possibilities of state youth policy through the use of a successful example of European experience. The work thoroughly explores theoretical and methodological approaches to the analysis of the phenomenon of state youth policy and the mechanisms for its implementation, analyzes domestic experience on the implementation of state youth policy in Ukraine and European countries and reveals achievements and omissions in working with young people at the present stage that require significant influence on overcoming. The student also identified recommendations for adapting the positive foreign experience of the mechanism for implementing youth policy in the context of European choice.

Key words: active inclusion of citizens, state strategy, youth, youth policy, self-motivation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ

1. Віник А. В. Міжнародний досвід практичної діяльності державної підтримки молодих громадян країн Європи // Студентські наукові студії : Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019 (подано до друку)

2. Віник А. В. Механізми реалізації молодіжної політики з урахуванням європейського досвіду // Науково-практична конференція «Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС?», 2 грудня 2019 року. – Миколаїв.

3. Віник А. В. Стан реалізації молоді в умовах сучасної молодіжної політики України // «МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» - XXII Всеукраїнська науково-практична конференція, Миколаїв, 11–16 листопада 2019 року